

SECTION 9. CRIMINAL PROCEDURE AND CRIMINALISTICS

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-432-0-29>

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A SUBJECT OF CRIMINAL-LEGAL RELATIONS

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

Dryzhakova D. Yu.

*Postgraduate Student at the Department
of Criminal Law Policy
and Criminal Law
Taras Shevchenko Kyiv National
University
Kyiv, Ukraine*

Дрижакова Д. Ю.

*аспірантка кафедри кримінально-
правової політики
та кримінального права
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

У теорії кримінального права прийнято описувати фізичну особу в якості суб'єкта правопорушення, потерпілого від кримінального правопорушення та суспільно небезпечну поведінку людини, результатом якої є наслідки, які посягають на права та свободи людини і громадянина та на усталений порядок суспільних відносин.

Навіть щодо відповідальності юридичної особи, то вона теж носить персональний характер щодо керівника, тобто людини, відповідної юридичної особи.

Сьогодні наступним геніальним продуктом творчої думки людини є штучний інтелект вищого ступеню розвитку (Artificial Superintelligence, ASI) [1] – алгоритм (програма), когнітивні та інші здібності якого дорівнюють або перевищують відповідні можливості людини, який повністю обізнаний про свою побудову, здатний до саморозвитку та вміє самостійно вдосконалюватися, приймає юридично значущі рішення в обстановці невизначеності та без втручання з боку людини.

Так, сучасний комп'ютер проекту Busy Child працює з швидкістю 36,8 петафлоп за секунду, тобто удвічі скоріше, ніж мозок людини, що стало можливим лише завдяки використанню штучного інтелекту,

який переписує власну програму (на її новий варіант витрачається декілька хвилин), покращує код, знаходить і виправляє помилки, збільшує здатність до засвоєння знань, вирішення завдань і прийняття рішень, вимірює власний коефіцієнт інтелекту IQ за допомогою тестів тощо [2 с.10]. Завдяки цьому проекту вперше людство зіткнулося з розумом, який є більш потужним, ніж розум людини, який усвідомлює себе, готовий до самозбереження (в т.ч. до уникнення вимкнення чи пошкодження) і до вчинення певних дій з метою доступу до енергії в тій формі, яку зручніше використовувати.

Штучний інтелект може бути об'єктивованим в об'єкті робототехніки, або спілкуватися з людиною та оточуючим світом через інформаційні повідомлення. Але вже незалежно від людини він наділений здатністю змінювати свій світ, світ людини та всесвіт навколо себе. Цієї ознаки, а саме – здатності впливати на навколишнє середовище, навіть сьогодні бракує юридичній особі (корпорації), але не заважає останній визнаватися суб'єктом правовідносин тощо [3 с. 324].

Європейський парламент прийняв Резолюцію з рекомендаціями Комісії з норм цивільного права в робототехніці (2015/2103(INL)) [4] (далі – Резолюція), в якій розглянуто окремі питання страхування та цивільної відповідальності роботизованих об'єктів під керуванням штучного інтелекту і запропоновано серед уже відомих категорій суб'єктів правовідносин (фізичні особи та юридичні особи) утворити нову – «електронна особа (особистість)», що матиме власні специфічні права й обов'язки.

Відповідно до чинного законодавства України сьогодні суб'єктами правовідносин у кримінально-правовій сфері визнаються, зокрема, фізичні особи, юридичні особи та держава, а суб'єктом злочину – тільки фізична особа (ст. 18 Кримінального кодексу України (далі – КК України)).

Юридична фірма Baker & Hostetler оголосила, що приймає на роботу штучний інтелект ROSS для ведення справ про банкрутство, чим раніше опікувалися майже п'ятдесят юристів. Вказана програма, розроблена на когнітивному комп'ютері Watson компанії IBM, цілодобово відслідковує законодавство і правову ситуацію, вміє читати й розуміти мову, висувати гіпотези, досліджувати, а потім генерувати відповіді з належними посиланнями та цитатами, навчається зі свого досвіду тощо.

Учені з Університетського коледжу Лондона і Університету Шеффілда створили комп'ютерного суддю, який передбачає рішення Європейського суду з прав людини із точністю до 79% [5].

Здатність особи як суб'єкта усвідомлювати свої дії, аналізувати їх, розуміти хто вона є, де знаходиться, які дії вона вчиняє, тощо вже сьогодні є притаманною штучному інтелекту.

У перспективі можливості штучного інтелекту можуть, врешті-решт, перевершити інтелектуальні здібності людини, бо роботи дедалі стають більш подібними до агентів, які можуть взаємодіяти зі своїм середовищем і вносити в нього значні зміни; постає питання про правову відповідальність за шкоду, спричинену діями робота. Тобто штучний інтелект як «електронна особа» може бути суб'єктом кримінального правопорушення.

Суспільну небезпечність злочину визначає та соціальна цінність, яка знаходиться під кримінально-правовою охороною та на яку має місце посягання у випадку вчинення кримінального правопорушення. Такими цінностями є певні блага, права чи інтереси. Якщо штучний інтелект буде наділений певними елементами правового статусу, які характерні для людини або юридичної особи, і штучному інтелектові як соціальному актору можливим буде спричинити певну шкоду, в тому числі його законним правам або охоронюваним інтересам, то за цією ознакою можна розглядати штучний інтелект не тільки як об'єкт чи предмет правопорушення, а саме як потерпілого від злочину.

Щоб штучний інтелект мав змогу користуватись своїми правами та обов'язками, він повинен мати якийсь правовий статус. Правовий статус робота не може бути отриманий з моделі фізичної особи. Оскільки тоді робот буде мати права людини – право на гідність, недоторканність, винагороду, громадянство (хоча такі випадки вже зустрічалися в історії людства – робот Софія отримала громадянство Саудівської Аравії). Це суперечить Хартії основних прав ЄС та Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Правовий статус не може бути отриманий й з моделі юридичної особи, оскільки вона передбачає наявність людей, які представляють її та керують нею [6, с. 328–332].

Визнати правовий статус систем штучного інтелекту потрібно, але законодавчі зміни мають носити не революційний, радикальний характер, а повинні бути поступовими і виправданими.

Література:

1. Bostrom, Nick. How long before superintelligence? Oxfrord Future of Humanity Institute. University of Oxford. *Int. Jour. of Future Studies*, 1998, vol. 2. URL: <https://nickbostrom.com/superintelligence>.
2. Barratt, J. *The Last Invention of Mankind: Artificial Intelligence and the End of the Homo sapiens Era*. М. : Alpina Non-Fiction., 2015. С. 10, 304.
3. Радутний О. Е. Розвиток кримінально-правової доктрини у напрямку визнання штучного інтелекту та цифрової людини суб'єктом правовідносин та суб'єктом злочину. *Ефективність кримінального законодавства: доктринальні, законотворчі та правозастосовні проблеми її забезпечення*. Харків : Константа, 2019. С. 324, С. 202–213.
4. Resolution with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics, European Parliament, 16 February 2017, URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0051_EN.html
5. Sarah Knapton, Artificially intelligent «judge» developed which can predict court verdicts with 79 per cent accuracy, *The Telegraph*, 2016, URL: <https://www.telegraph.co.uk/science/2016/10/23/artificially-intelligent-judge-developed-which-can-predict-court/>
6. Тимошенко Є. А. Штучний інтелект як суб'єкт права інтелектуальної власності. *Часопис Київського університету права*. 2020. С. 328–332.